

STADSWANDELING

HIGHLIGHTS UTRECHT

5,3

KILOMETERS

90

MINUTEN

33

LOCATIES

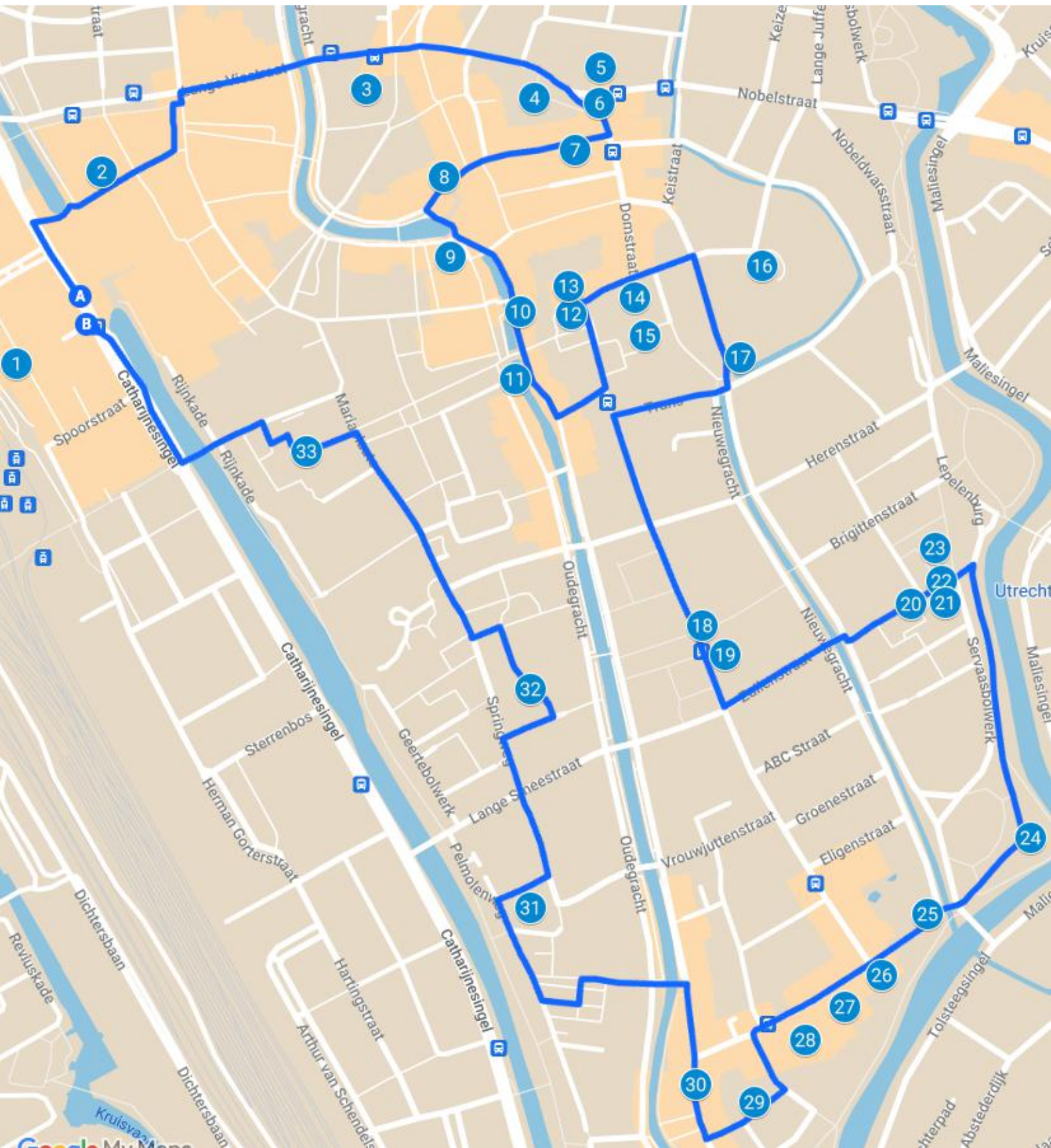
- 1 Centraal Station Utrecht
- 2 TivoliVredenburg | Vredenburgkade 11
- 3 Post Utrecht | Neude 11
- 4 Universiteitsgebouwen | Lange Jansstraat
- 5 St Janskerk | Janskerkhof 26
- 6 Ruitersstandbeeld | Janskerkhof
- 7 St Willibrorduskerk | Minnebroederstraat 21
- 8 Theater Kikker | Ganzenmarkt 14
- 9 Nijntje Museum | Oude Gracht 167
- 10 Paleis Lofen | Vismarkt 17A
- 11 Werfkelders | Oude Gracht
- 12 Domtoren Domplein 21
- 13 DOMunder | Domplein 4
- 14 Domkerk | Domplein 9
- 15 Pandhof van de Domkerk | Domplein
- 16 St Pieterskerk | Pieterskerkhof 5
- 17 Paushuize | Kromme Nieuwegracht 49

- 18 Het Kleine Vleeshuis | Lange Nieuwstraat 34
- 19 Museum Catharijneconvent | Lange Nieuwstraat 38
- 20 Kameren Jan van Campen | Schalkwijkstraat
- 21 Bruntenhof
- 22 Brandspuithuisje | Schalkwijkstraat
- 23 Gasthuis Leeuwenbergh | Servaasbolwerk 1A
- 24 Sonneborghmuseum en sterrenwacht | Zonnenburg 2
- 25 Voormalige regentenwoning | Nieuwegracht 205
- 26 Fundatie van Renswoude | Agnietenstraat 5
- 27 Centraal Museum | Agnietenstraat 1
- 28 Nicolaikerk | Nicolaaskerkhof 8
- 29 Doelenhofje | Doelenstraat 12
- 30 Twijnstraat
- 31 Geertekerkerk | Geertekerkhof 23
- 32 Regulierenkloostertuin | Brandstraat 41G
- 33 Pandhof Sinte Marie | Mariaplaats

STADSWANDELING

HIGHLIGHTS UTRECHT

STADSWANDELING

Deze stadswandeling door Utrecht start bij het Centraal station in Utrecht.

Station Utrecht Centraal is het belangrijkste knooppunt van de spoorlijnen in Nederland en is mede daardoor in oppervlakte en reizigersaantallen het grootste station van Nederland. Winkelcentrum Hoog Catharijne in Utrecht is strategisch gelegen tussen de oude binnenstad en het Centraal Station. Je vindt er meer dan 110 winkels en 30 restaurants. Het is het enige winkelcentrum waar je, sinds de opening van de Singel in september 2020 met je bootje onderdoor kunt varen!

Loop voor het station via de Catharijne Esplanade naar Hollandse Toren. Je loopt hier langs de achterzijde van Tivoli Vredenburg.

TivoliVredenburg is een muziekgebouw en poppodium dat geopend werd in 2014. Het is ontstaan uit een fusie van Muziekcentrum Vredenburg en Tivoli Oudegracht en omvat vijf concertzalen, een café en een restaurant. Het is gebouwd op de plek van het voormalige Muziekcentrum Vredenburg, dat op de Symfoniezaal na gesloopt is. De route loopt achter het gebouw langs. Loop er dus even omheen als je het volledige gebouw wilt zien.

Loop door over Hollandse Toren. Ga via het Vredenburg Viaduct rechtsaf de Lange Viestraat in. Steek de brug over en vervolg je weg via de Potterstraat. Hier loop je langs Post Utrecht.

Het voormalige postkantoor op de Neude fungeerde tot 28 oktober 2011 als het laatste zelfstandig actieve postkantoor. Op die datum werd het postkantoor gesloten, maar bleef het grootste deel van het pand als telefooncentrale in gebruik tot 31 december 2015. Het gebouw stamt uit 1924 en is een ontwerp van Joseph Crouwel. Sinds 2020 heeft het indrukwekkende gebouw een gloednieuwe functie met de nieuwe centrale bibliotheek, gezellige winkels, een versmarkt, horeca en een handige fietsenstalling.

STADSWANDELING

Loop verder door de Potterstraat en vervolg je weg langs Neude en Lange Jansstraat. In de Lange Jansstraat loop je langs de universiteitsgebouwen. Er tegenover vind je de St Janskerk en het ruitersstandbeeld van St Willibrordus. Loop even verder, ga rechts de Minnebroederstraat in en je staat voor de St Willibrordkerk.

Op deze plek vind je de faculteit Recht, economie, bestuur en organisatie van de Rijksuniversiteit Utrecht.

4

5

De St Janskerk werd kort na 1040 gesticht en gewijd aan Johannes de Doper. De kerk was oorspronkelijk grotendeels identiek aan de even oude St Pieterskerk en aan de niet meer bestaande kerk van de Paulusabdij. De kerken werden gesticht als onderdeel van een vermeend kerkenkruis, waarvan de St Janskerk de Noordelijke punt vormde.

Het ruitersstandbeeld Sint Willibrordus is een bronzen beeld en is het eerste van vier levensgrote ruitersstandbeelden gemaakt door Termote. Het beeld is te vinden op het Janskerkhof in Utrecht. De plannen voor het beeld ontstonden in februari 1939. Net toen het gipsmodel op ware grootte gereed was brak de Tweede Wereldoorlog uit. Na de Tweede Wereldoorlog werd het drie-en-een-halve meter hoge model in brons gegoten en op 7 november 1947 onthuld.

6

7

De Sint-Willibrordkerk is een rooms-katholieke kerk in neogotische stijl. De voorgangers van de huidige kerk waren een zeventiende-eeuwse schuilkerk aan de Dorstige Hartsteeg, en vanaf 1842 de provisorische Silokerk aan de Herenstraat. De kerk is eigendom van de Sint Willibrordus Stichting, die door pater Winand Kotte A.A. werd opgericht. Terwijl de meeste neogotische monumenten in de jaren zestig en zeventig van hun rijke inventaris ontdaan, verbouwd of afgebroken zijn, is het interieur van de Sint-Willibrordkerk vrijwel gaaf bewaard gebleven. De kerk werd in 1976 aangewezen als rijksmonument.

STADSWANDELING

Loop verder door de Minnebroederstraat en vervolg je weg naar de Ganzenmarkt. Op de Ganzenmarkt passeer je theater Kikker.

Theater Kikker is een theater aan de Ganzenmarkt en heeft twee zalen waarin een mengeling aan eigentijds toneel en moderne dans ten uitvoering gebracht wordt. Kikker werkt veel met vrijwilligers.

8

Ga aan het eind van de Ganzenmarkt naar links via de stadhuisbrug naar de Vismarkt. Bij de stadhuisbrug passeer je het Nijntjemuseum. Even verderop op de Vismarkt vind je Paleis Lofen aan je linkerhand.

9

Het Nijntje museum is een museum gewijd aan het werk van auteur Dick Bruna in de Nederlandse stad Utrecht. Het museum is een onderdeel van het Centraal Museum. In de themaruimten van het nijntje museum ontdekken peuters en kleuters stap voor stap de wereld om hen heen. De prentenboeken van Dick Bruna zijn de inspiratie voor deze werelden. Zo is er de dokter, het verkeersplein, de dierentuin, noem maar op. Kinderen stappen hier écht in de wereld van nijntje en haar vriendjes.

Op 2 juni 1122 kreeg Utrecht stadsrechten uit handen van keizer Hendrik V in zijn paleis 'Lofen'. De resten van dit paleis bevinden zich in kelders onder gebouwen tussen Domplein en de Vismarkt en zijn niet of nauwelijks toegankelijk. Tot nu. Stadsherstel Utrecht verwierf recent een gedeelte van de kelders met daarin resten van het voormalige souterrain (begane grond) van het voormalig keizerlijk paleis. Vervolgens is aan DOMunder gevraagd om de kelders met deze resten toegankelijk te maken voor iedereen. Op 2 juni 2022, de 900ste verjaardag van Utrecht, opende Paleis Lofen weer haar deuren.

10

Loop verder over de Vismarkt en vervolg je weg over Lichte Gaard en vervolgens Donkere Gaard. Je loopt hier langs de Werfkelders.

STADSWANDELING

11

Werfkelders

De Utrechtse Oudegracht en haar werven zijn uniek in de wereld. Als Utrecht in 1122 stadsrechten en een verdedigingsmuur krijgt, wordt ook begonnen met de aanleg van een vaarroute dwars door de stad: de Oudegracht. Door de verbinding met de Vecht (noord) en de Vaartsche Rijn (zuid) ging de Oudegracht functioneren als een langgerekte haven. Tijdens het graven werd de vrijgekomen grond op de oevers gegooid, waardoor de straat een stuk hoger kwam te liggen dan de gracht. De lager liggende aanlegkades stonden door middel van tunnels onder de straat door, direct in verbinding met de opslagkelders van de grachtenpanden. Handelswaar kon op deze manier makkelijk naar de huizen worden versleept.

Ga links bij Wed en vervolgens weer links naar het Domplein. Je vindt hier de Domtoren, DOMunder, de Domkerk en het pandhof van de Domkerk.

De iconische Domtoren is het symbool van Utrecht en met zijn 112 meter de hoogste kerktoren van Nederland. Op 26 juni 1321 werd de eerste steen van de Domtoren gelegd en na ruim 60 jaar bouwen, werd de bouw in 1382 voltooid. In 1674 raasde een allesverwoestende tornado door Utrecht en hierdoor raken de kerk en de toren voorgoed van elkaar gescheiden. De toren werd toen een plek waar homoseksuelen in het geheim bijeen kwamen. Pas na 200 jaar, in 1826, worden de resten van het ingestorte middenschip verwijderd en ontstaat het huidige Domplein.

Domtoren

12

13

DOMunder

DOMunder is een historische attractie onder het Domplein in Utrecht voor jong en oud met unieke ondergrondse opgravingen. DOMunder neemt je mee door de bewogen geschiedenis van 2000 jaar Domplein, Utrecht, Nederland en Europa. Alles dat je in DOMunder ziet, is ook daadwerkelijk onder het Domplein gevonden.

STADSWANDELING

Midden in het historische Domkwartier staat de monumentale, gotische Domkerk. De Domkerk staat naast de Domtoren. Vroeger waren zij met elkaar verbonden, maar een tornado sloeg in 1674 een gat tussen de toren en de kerk. De kerk werd vanaf 1254 gebouwd als voortzetting van de romaanse kathedraal van het rooms-katholieke bisdom Utrecht en was gewijd aan Sint-Maarten. Sinds 1580 is de kerk protestants.

15

De Pandhof van de Dom is de kloostertuin van de Domkerk. Deze verborgen tuin ligt ingeklemd tussen de Domkerk en het Academieggebouw, en is een heerlijk idyllisch plekje vol bloemen en kruiden. De Pandhof is een van de mooiste binnentuinen van Nederland en vanaf hier heb je een prachtig zicht op de Domtoren en kerk. De Pandhof van de Domkerk dateert uit 1390-1440 en werd eind 19e eeuw gerestaureerd. De tuin is recentelijk opnieuw ingericht. De tuin wordt omsloten door een kruisgang uit de 15e eeuw. De tuin is vrij te bezoeken en toegankelijk via de poort op het Domplein.

Loop om de Domkerk heen en verlaat het Domplein via de Voetiusstraat. Loop hier een klein stukje rechtdoor als je de St Pieterskerk wilt zien. Loop vervolgens terug en ga Achter Sint Pieter in. Dit gaat aan het eind over in Pausdam. Je komt hier langs Paushuize.

De Pieterskerk is een van de oudste kerken van de Nederlandse stad Utrecht. De kerk is oorspronkelijk gewijd aan de heilige Petrus. Petrus wordt beschouwd als eerste paus voor de katholieken. Jezus zou aan Petrus de sleutels van de Hemelpoort hebben gegeven. De apostel wordt daarom afgebeeld met sleutels als attributen. De apostel met de sleutels is op diverse plekken in de St Pieterskerk terug te zien. Achterin de kerk bevindt zich een gemetselde, beschilderde graftombe uit de 13e eeuw.

STADSWANDELING

17

Paushuize, gebouwd aan het begin van de zestiende eeuw, is een belangrijk monumentaal pand. Het pand werd in 1517 gebouwd voor de enige Nederlandse paus ooit. Lange tijd diende Paushuize als ambtswoning van de gouverneur en van de commissaris van de Koning(in) in de provincie Utrecht. Paushuize is in 2010-2011 grondig gerenoveerd. Paushuize wordt momenteel gebruikt als vergader-/conferentiecentrum en trouwlocatie.

➤ Ga op de Pausdam naar rechts. Je loopt nu op de Trans. Loop deze uit en ga aan het eind linksaf naar de Korte Nieuwstraat. Vervolg je weg door de Lange Nieuwstraat. In de Lange Nieuwstraat vind je vlak bij elkaar het kleine Vleeshuis en Museum Catharijneconvent.

Het kleine vleeshuis werd in 1443 gebouwd als een van de openbare slachtplaatsen van de stad. Voor 1433 bevond het slachthuis zich naast het tegenwoordige stadhuis. Het slagsgilde werd echter in 1433 opgeheven, omdat zijn leden zich te zeer met lange messen in de politiek mengden. Pas in 1443 kwamen er weer nieuwe slachtplaatsen, nl aan de Voorstraat en hier. Het kleine vleeshuis werd in 1939 gerestaureerd.

18

19

Museum Catharijneconvent is een rijksmuseum voor religieuze kunst in Utrecht. Het museum is gevestigd in het voormalige klooster het Catharijneconvent, dat vermoedelijk reeds in de 12de eeuw gewijd was aan Catharina van Alexandrië. Het kloostergebouw is tegen de Sint-Catharinakathedraal aangebouwd. Het museum komt voort uit verschillende collecties.

➤ Sla na het Catharijneconvent linksaf naar de Zuilenstraat. Ga via de brug over de Nieuwegracht naar de Schalkwijkstraat. Hier kom je langs Kameren van Kampen, Gasthuis Leeuwenbergh, een brandspuithuisje en Bruntenhof.

STADSWANDELING

In 1574 vermaakte Jan van Campen zijn huis, vier grote en negen kleinere kamers aan het Leeuwenbergh-gasthuis. De negen kamers bestaan nog. In 1645 werd bij de aanleg van de Nieuwe Kamp een deel gesloopt en vervangen, waarvan nog 1 huisje bestaat. De rij is in 1988 gerestaureerd.

20

21

Het Leeuwenbergh Gasthuis is een rijksmonumentaal gebouw aan het Servaasbolwerk. Bij de oostelijke stadsmuur werd in 1567 een pesthuis gebouwd met geld uit de nalatenschap van Agnes van Leeuwenberch. In 1678 werd het na een brand vrijwel herbouwd. In 1794 werd er verbouwd tot militaire barakken. van 1845 tot 1930 was het een Universiteitsgebouw en sindsdien kerkgebouw. Gerestaureerd in 1881, 1930 en 1977.

Dit brandspuithuisje van de vrijwillige brandweer stamt uit omstreeks 1860. In de tijd dat er nog geen gemotoriseerd vervoer was, vond men het belangrijk om blusmiddelen over de stad te verspreiden, zodat ze snel bij een brand ingezet konden worden. Dit is één van de twee overgebleven brandspuithuisjes in Utrecht. Het andere staat aan de Burgemeester Reigerstraat.

22

23

Het Bruntenhof is een pittoresk rooms-katholiek hof uit 1621 voor het arme of zieke volk. In 1621 gaf advocaat Frederik Brunt opdracht om 15 eenkamerwoningen te bouwen op het erf van zijn huis Klein Lepelenburg. De huisjes waren bestemd voor arme weduwen en behalve gratis woonruimte werden de vrouwen ook voorzien van levensmiddelen en brandstof. Tussen 1979 en 1981 werden de huisjes grondig gerestaureerd, maar een hoop oude details - zoals de bedstee - zijn bewaard gebleven. Overigens wordt hier nog steeds vier keer per jaar op grond van een uit 1742 daterend testament geld uitgereikt aan arme of zieke bejaarden

STADSWANDELING

Ga rechts naar Zonnenburg en loop dit pad af totdat je bij het Sonnenborghmuseum en de Sterrenwacht komt.

Sonnenborgh is een bolwerk en publiekssterrenwacht. Het werd in 2021 door de European Physical Society benoemd tot "Historic site". Keizer Karel V liet ter verdediging van de stad Utrecht tussen 1544 en 1558 vier stenen bolwerken aanleggen aan de binnenkant van de Stadsbuitengracht. Sonnenborgh is daar een van. Tegenwoordig is hier een museum waar ver weg dichterbij komt. Ga op reis door het heelal en het monumentale en wetenschappelijke erfgoed.

Loop Zonnenburg verder uit, neem de brug en loop verder door de Agnietenstraat. In deze straat passeer je achtereenvolgens: een voormalige regentenwoning, de fundatie van Renswoude, het Centraal Museum en de Nicolaïkerk.

25

Aan het einde van de Nieuwegracht bevindt zich een mysterieus hoekhuis. De tekst op de gevelsteen boven de deur van het pand verwijst naar Maria van Pallaes en haar fundatie in de zeventiende eeuw. Het huis stamt uit 1651. In de zeventiende eeuw waren twaalf woningen in de Agnietenstraat bestempeld als gratis woonplek voor de armen. Het pand op de hoek van de Agnietenstraat en de Nieuwegracht was bedoeld voor de regenten van de fundatie.

De Fundatie van Renswoude is een indrukwekkend monumentaal gebouw in het Museumkwartier in het centrum van Utrecht. Het fundatiegebouw aan de Agnietenstraat is in 1761 gerealiseerd en werd oorspronkelijk gebouwd als internaat voor weesjongens. Het pand is een van de hoogtepunten van de rococo in Nederland. De stijlzalen in dit rijksmonument kunnen gehuurd worden voor bijeenkomsten van uiteenlopende aard.

STADSWANDELING

27

Het Centraal Museum heeft een uitgebreide collectie oude en moderne kunst, mode, toegepaste kunst en ook het Nijntje museum en het Rietveld Schröderhuis maken deel uit van het Centraal Museum.

De Nicolaïkerk is een kerk, die in de volksmond ook wel de Nicolaaskerk of de Klaaskerk wordt genoemd, niet te verwarren met de Sint-Nicolaaskerk. Zij is in gebruik bij de Protestantse Kerk in Nederland. De kerk werd gebouwd in het begin van de twaalfde eeuw als de tweede parochiekerk van Utrecht (de eerste was de Buurkerk, later volgden nog de Jacobikerk en de Geertekerk). De patroonheilige was Sint-Nicolaas, wat erop wijst dat dit onder andere de kerk van vissers en schippers was. De parochie besloeg een groot gebied dat zelfs de dorpen De Bilt en Vechten omvatte.

28

➤ Ga na de Nicolaïkerk linksaf de Nicolaasdwarsstraat in en ga direct weer rechts naar de Doelenstraat. Je loopt dan langs het Doelenhofje. Aan het eind van de Doelenstraat ga je rechts naar de LF4 Midden-Nederlandroute en je loopt door naar de Twijnstraat.

29

Het Doelenhofje was in eerste instantie een begijnhof, later werd het een klooster. Als je het hofje binnenloopt, zie je rechts een overdekte zuilengang. Die werd gebruikt door kloosterlingen om naar de overkant van de straat te gaan. Daar stond immers hun kerk. Later werden de gebouwen een gevangenis en bejaardentehuis. Tegenwoordig zijn er verschillende kleine bedrijven gehuisvest.

STADSWANDELING

30

De Twijnstraat is een van de oudste winkelstraten van Utrecht midden in het Museumkwartier aan het einde van de Oudegracht. Omdat de straat er zo karakteristiek uitziet en een groot aanbod aan specialzaken, boetiekjes en restaurants heeft, is het voor veel Utrechters een geliefd stukje Domstad.

Loop door de Twijnstraat, ga links over de Vollersbrug en loop door de Lange Rozendaal. Ga rechts naar de pelmolenweg. Hier loop je langs de Geertekerk.

De Geertekerk was in de middeleeuwen een van de vier parochiekerken in Utrecht, en wel de kleinste en de jongste, gewijd aan de heilige Gertrudis van Nijvel. Het eerste gebouw verrees op een terrein buiten de omwalling, maar tussen 1248 en 1259 werd de kerk overgebracht binnen de stadsmuren. Sindsdien hebben nog vele verbouwingen plaatsgevonden: het koor en dwarsschip dateren uit de veertiende eeuw, de schipzijbeuken van rond 1400. Waarschijnlijk is de toren het oudst bewaarde gedeelte uit de dertiende eeuw.

31

Loop om de Geertekerk heen en ga via het Geertekerkhof links naar de Springweg. Ga de tweede rechts naar de Brandstraat en direct weer links door de Regulierenkloostertuin.

Tussen de Zwaansteeg en de Brandstraat in Utrecht vind je een klein parkje, de tuin van het voormalige Regulierenklooster. Dat klooster stamt uit de Middeleeuwen. Toen de laatste monniken het pand hadden verlaten, rond 1580, kreeg het klooster de functie van Burgerweeshuis. In 1925 verhuisde het weeshuis naar de Nieuwegracht. In het park vind je een aantal stenen. Deze stenen komen uit een 19de eeuwse kerk die na het bombardement op Rotterdam, op 14 mei 1940, in puin lag. In de jaren vijftig kon de stad Utrecht deze stenen goed gebruiken om huizen te bouwen en gebouwen, waaronder de Domtoren, te restaureren. Deze pilaren bleven over en zijn in de tuin van het voormalige Regulierenklooster neergezet.

32

STADSWANDELING

Ga links naar de Zwaansteeg en direct rechts naar de Springweg. Loop door tot aan de Mariaplaats. Aan de linkerkant vind je het Pandhof van Sinte Marie.

Tussen de gebouwen van het conservatorium ligt de pandhof van de voormalige Mariakerk. De 11e eeuwse Mariakerk was één van de vijf Utrechtse kapittelkerken, en behoorde tot de meest indrukwekkende Romaanse gebouwen van Nederland. Tijdens het beleg van kasteel Vredenburg 1576 begint echter de aftakeling, en vanwege de opheffing van het kapittel in 1811 wordt de kerk uiteindelijk in etappes gesloopt. Vandaag de dag staat alleen de kloostergang nog overeind. De hof of open ruimte wordt samen met de omliggende panden van de 11e eeuwse kloostergang aangeduid met de naam Pandhof Sinte Marie. In de schitterende tuin ligt een fraaie bloemen-, kruiden- en vlindertuin.

Pandhof Sinte Marie

Loop via de Mariaplaats en ga de brug over naar de Catherijnesingel. Ga hier rechtsaf. Je staat nu weer bij het centraal station, het eindpunt van deze wandeling.

Esplora

www.esplora.nl

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, geluidsband, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van Esplora.